

Stori **EIN**

Democratiaeth yn y
DU y dylai

**POB
DINESYDD**
wybod.

Mae'r 'stori' hon yn cynnwys y pethau sylfaenol y credwn dylsai pob dinesydd wybod er mwyn cymryd rhan yn llawn yn ein democratiaeth yn y DU. Mae angen i bob dinesydd fod yn wybodus am ddemocratiaeth y DU a chael ei annog yn weithredol i gymryd rhan, a gwybod ei fod yn hawl ddemocrataidd i herio, cwestiynu, protestio, siapio, beirniadu, dadlau a dylanwadu ar ein democratiaeth drwy'r flwyddyn ac nid yn y blwch pleidleisio yn unig.

Mae'r wybodaeth hon mewn strwythur stori oherwydd bod ein hymchwil yn dangos mai defnyddio stori yw'r ffordd orau o ymgysylltu a rhannu gwybodaeth.

Mae holl gyd-grewyr ifanc Y Bocs Democratiaeth yn defnyddio'r saith pennod mewn ffordd creadigol er mwyn ailddweud y stori gan ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, fideo, cerddoriaeth, rap, podlediadau a mwy.

Gallwch ddod o hyd i enghreifftiau o sut maen nhw wedi ailddweud **y stori** hyd yma (<https://www.thedemocracybox.co.uk/our-uk-democracy>) trwy fynd i unrhyw un o'r dolenni hyn

- **Cyfres Podlediadau Y Bocs Democratiaeth** (<https://tinyurl.com/TDB-Podcast-Series>)
- **4 rap Y Bocs Democratiaeth a gomisiynwyd gan BBC Bitesize** (<https://tinyurl.com/TDB-Bitesize-Raps>)
- **Y Bocs Democratiaeth ar Instagram** (<https://www.instagram.com/thedemocracybox>)
- **Y Bocs Democratiaeth ar TikTok** (<https://www.tiktok.com/@thedemocracybox>)
- **Sianel YouTube Y Bocs Democratiaeth** (<https://tinyurl.com/TDB-YouTube>)
- **Y Bocs Democratiaeth ar Twitter** (<https://twitter.com/TheDemocracyBox>)

Stori Ein Democratiaeth yn y DU y Dylai Pob Dinesydd Ei Gwybod Mewn Saith Pennod Byr © ysgrifennwyd gan Yvonne Murphy a'r Bocs Democratiaeth © a'r holl gynnwys cysylltiedig yn hawlfraint Yvonne Murphy/Omidaze Productions 2020

Am fwy o wybodaeth gweler www.thedemocracybox.co.uk ag www.omidaze.co.uk neu cysylltwch ag omidaze@outlook.com

Darluniau gan Liv Winter a dyluniad gan Katie Price

CYNNWYS

RHAGAIR 4

PENNOD 1 6 Cyflwyno arwr ein stori

PENNOD 2 12 Taith yr arwr

PENNOD 3 18 Y pedwar math o gynrychiolwyr etholedig y gall ein harwr 18 alw arnynt am gymorth

PENNOD 4 23 Y gwahanol fathau o lywodraeth sydd gennym yn y DU

PENNOD 5 30 Mae ein harwr yn deall bod y Senedd a'r Llywodraeth yn ddau beth gwahanol iawn

PENNOD 6 36 Rheolau'r gêm rhan 1 – Oedran Pleidleisio

PENNOD 7 42 Rheolau'r gêm rhan 2 – Systemau Pleidleisio

Rhagair

Ysgrifennwyd gan ormod o ddinasyddion i'w henwi

Gwylwch y fideo - 'Beth mae democratiaeth yn ei olygu i chi?'
(<https://tinyurl.com/TDB-Video1>)

Gwylwch
y fideo

Pwy sy'n dal y pŵer? Pa bwer sydd gen i? Pam pleidleisio o gwbl? Pam cymryd rhan? Pam bod hyn o *bwys*? Beth sydd a wnelo Democratiaeth â mi? Pwy sy'n becsu? Sut y bydd yn helpu? Beth fydd o'n wneud? Beth yw pleidlais beth bynnag? Pam na ddysgais i hyn i gyd yn yr ysgol? Pwy sy'n fy nghynrychioli a pham, sut a ble? Beth yw'r gwahaniaeth rhwng y senedd a'r llywodraeth?

Wel yn siŵr y *gallech* chi sefyll yno yn gweiddi ar y cyrion neu fe allech chi gymryd rhan mewn gwirionedd a bod yn rhan o'r stori.

Oherwydd hon ydy'ch stori chi.

Ein stori ni yw hi.

Ysgrifennwyd gan y rhai a **aethant o'n blaen** a gan bob un ohonom **rwan** a phawb sydd **eto i ddod**.

Democratiaeth ydy'r bobl. Sefwch i fyny a chael eich cyfri.

Stand Up gan cyd-grewr ifanc Saskia Pay
(<https://tinyurl.com/TDB-Video2>)

Gwylwch
y fideo

PENNOD 1:

Cyflwyno

ARWR

ein stori

Arwr ein stori yw chi

Gwylwch y rhaglun ffilm Darganfod Democratiaeth ar YouTube

(<https://tinyurl.com/TDB-Video3>) gan y cyd-grewyr ifanc Thandi a Katherine

Gwylwch
y fideo

Arwr ein stori yw chi. Chi yw calon y stori. Chi y darllenwydd. Y gwylwch. Y gwrandawr. Chi y dinesydd. Chi y Pleidleisiwr! Hebdoch chi, ni fydd eiddoedd democrataidd yn bodoli mewn gwirionedd. Mae'r pobl yn rheoli a golyga hyn bod chi'n rheoli!

Mae angen i bob dinesydd:

1. Dealltwriaeth sylfaenol ein democratiaeth bresennol yn y DU a bod democratiaeth yn fwy na'r blwch pleidleisio ac yn wir trwy gydol y flwyddyn sydd yn cychwyn gyda nhw.
2. Bod â hyder ac ymddiriedaeth yn ein democratiaeth a theimlo ei bod yn cael ei glywed wrth gymryd rhan.
3. Deall nad yw democratiaeth yn sefydlog a'i bod yn cael ei siapio gan y bobl ar gyfer y bobl.
4. Cael yr hyder a'r caniatâd i gwestiynu a herio ein democratiaeth bresennol. Oherwydd dyna hanfod democratiaeth weithredol.

Daw'r gair democratiaeth o ddau air Groegaidd sy'n golygu pobl (demos) a rheol (kratos).

Mae democratiaeth yn system o lywodraeth lle mae'r pŵer yn nwylo'r bobl, sydd naill ai'n rheoli yn uniongyrchol neu, yn achos y DU, yn anuniongyrchol drwy gynrychiolwyr a etholwyd yn rhydd, y gallwn ddisodli trwy drosglwyddo pŵer yn heddychlon.

Rydych chi'n pleidleisio ar gyfer pobl i'ch cynrychioli chi.

Fodd bynnag, mae democratiaeth â mwy na dim ond pleidleisio ac etholiadau. Mae'n ymwneud â chael dweud eich dweud bob dydd ac nid ar ddiwrnod etholiad yn unig.

Mae democratiaeth yn ymwneud â dweud eich dweud a chymryd rhan drwy gydol y flwyddyn. Boed hynny drwy arfer eich rhyddid i lefaru, gwirfoddoli, dechrau neu lofnodi deiseb, protestio, ymgyrchu, ymuno â senedd ieuencid, lobiö, cysylltu â'ch cynrychiolydd etholedig neu ddod o hyd i ffyrdd mawr a bach i gymryd rhan mewn cymdeithas ddinesig a sifil, yn eich ardal leol, cymuned a chymdogaeth, neu'r tu hwnt.

Cydweithrediad a chyd-drafod yw democratiaeth. Mae'n golygu gallu meddwl yn feiriadol, dadlau a dod i gonsensws.

Mae democratiaeth yn gymdeithas sy'n cael ei hystyried yn gymuned o ddinasyddion sydd wedi'i chysylltu gan fuddiannau cyffredin a gweithgarwch ar y cyd.

Mae democratiaeth yn effeithio ar eich bywyd bob dydd. O sut a phryd mae eich sbwriel yn cael ei gasglu a'ch strydoedd yn cael eu trwsio, i sut mae eich ysgol a'ch ysbyty yn cael eu rhedeg, i sut rydych chi'n cydweithio ag eraill yn eich cymuned er budd eich cymuned.

Nid mater o bleidleisio yn unig yw democratiaeth.

Mae ar ddemocratiaeth eich angen ar bob un diwrnod o'r flwyddyn, nid yn unig ar ddiwrnodau etholiad.

Democratiaeth ydych dealltwriaeth o sut mae pethau'n gweithredu fel y gallwch chi ddweud eich dweud trwy gydol y flwyddyn ac nid ar ddiwrnodau etholiad yn unig.

Mae democratiaeth

“Ynghylch y defnydd cyfrifol o bŵer gan y bobl ac ar eu cyfer... Dylai'r rhai sy'n teimlo'n ddi-rym ac wedi'u hallgáu ar hyn o bryd allu dysgu sut i gael dweud eu dweud yn effeithiol am faterion sy'n eu poeni, a gwneud rhywbeth yn eu cylch. Mi fydd y gymdeithas yn well o ganlyniad.”

Titus Alexander – Practical Politics

Gwrandewch ar bennod 2 o bodleidiad Y Bocs Democratiaeth

(<https://tinyurl.com/TDB-Podcast2>)

Gwrandewch
ar y podlediad

Peidiwch â bod yn ddi-rym ac wedi'ch cau allan. Byddwch yn arwr y stori trwy ddarllen y stori a rhannu'r stori hon. Darllenwch bob un o'r saith pennod a darganfyddwch bopeth sydd angen i chi ei wybod i ddechrau taith eich arwr.

Darganfyddwch pwy all eich helpu. Nid ydych chi ar eich pen eich hun.

Mae gennych gynrychiolwyr yr ydych yn eu hethol i'ch cynrychioli mewn cyngorau a seneddau/deddfwrfeydd (dyna lle mae'r cyfreithiau'n cael eu gwneud) ledled y DU. Mae angen i chi ddarganfod pwy ydyn nhw a gwneud yn siŵr eu bod yn cynrychioli chi'n iawn drwy'r amser.

Rydych yn ethol y bobl yr ydych am eu cynrychioli yn eich cyngor a'ch senedd i drafod pethau ar eich rhan. Rydych chi'n ethol cynrychiolwyr i wneud y cyfreithiau ar eich rhan ac i edrych yn ofalus ar bopeth sy'n digwydd ac ar yr hyn y mae llywodraethau'n penderfynu arno.

Ac rydych chi'n ethol y bobl sy'n ffurfio'r llywodraethau yma.

Mae'r holl gynrychiolwyr etholedig hynny yn cael eu talu gennych chi ac yn gweithio i chi ac mae'n rhaid iddynt wrando arnoch chi drwy gydol y flwyddyn nid yn unig yn ystod adeg yr etholiadau.

Eich hawl chi yw pleidleisio. Eich braint.

Cymryd rhan yw ein democratiaeth yw eich hawl chi hefyd. Eich braint. Rydych chi'n rhan o gymuned. **Nid ydych chi ar eich pen eich hun.**

Eich her, os dewiswch ei derbyn, yw i ddarllen y stori hon, rhannu'r stori, ei pherchnogi ac arfer yr hawl honno. Ac wrth wneud hynny byddwch yn galluogi eraill yn eich cymuned i wneud yr un peth. Rhaid i chi gasglu saith ffaith allweddol a dod o hyd i 10 ffordd o gymryd rhan yn ein democratiaeth yn y DU ar hyd y ffordd.

Gwylwch raps 1-4 o gyfres Y Bocs Democratiaeth Rap gan Saskia Pay ar BBC Bitesize

(<https://tinyurl.com/TDB-Bitesize-Raps>)

Bitesize
Raps

Rydych yn arwr democratiaeth.

Ydych chi'n barod?

Ffaith allweddol

Mae democratiaeth yn ymwneud â chi. Nodwedd sylfaenol democratiaeth yw gallu pob pleidleisiwr i gymryd rhan yn rhydd ac yn llawn ym mywyd eu cymdeithas.

PENNOD 2:

TAITH

yr ARWR

“Dros y 50 mlynedd diwethaf mae nifer y bobl sy’n pleidleisio mewn etholiadau cenedlaethol wedi gostwng o tua 80% i 60% ...Gyda llai o bobl yn pleidleisio, mae democratiaeth yn mynd yn ddiystyr.”

Peter Macfadyen — Flatpack Democracy

(nb yn etholiadau Cymru
mae'n llai na 50%)

Nid yw ein Democratiaeth yn y DU yn sefydlog

Nid oedd o erioed. Mae'r gwahanol fathau o lywodraeth, oedrannau pleidleisio, systemau pleidleisio wedi'u creu, eu siapio a'u newid gan arwyr yn y gorffennol a'r presennol...

Maent wedi cael eu creu a'u siapio a'u newid gan holl arwyr o'r gorffennol a phresennol a rhaid iddynt barhau i symud a newid i ddiwallu anghenion cenedlaethau'r dyfodol.

Rheol y Gyfraith

Syniad allweddol rheolaeth y gyfraith yw y dylai'r gyfraith fod yr un mor berthnasol i bob rheolwr a'r pobl sy'n cael ei rheoli. Mae hyn yn sicrhau 'llywodraeth cyfraith' ac nid 'llywodraeth dynion'. Yn yr un modd, mae rheolaeth y gyfraith yn sefydlu'r berthynas rhwng y llywodraeth a'r bobl.

Y Cyfryngau

Mae gan y DU hanes cyfryngau annibynnol cryf gyda llawer o wahanol deitlau papurau newydd, sianeli teledu a radio. Rôl y cyfryngau yw hysbysu'r cyhoedd am faterion pwysig sy'n effeithio arnynt boed yn lleol, yn genedlaethol neu'n rhyngwladol.

Mae llawer o ddarlledwyr (BBC, ITV, C4) wedi ysgrifennu yn eu siarteri bod yn rhaid iddynt hysbysu pob dinesydd am ein democratiaeth yn y DU.

Mae papurau newydd yn parhau i fod yn ffynhonnell bwysig o wybodaeth wleidyddol gyda miliynau'n cael eu gwerthu a'u darllen ar-lein bob dydd.

Rhagfarn

Nid yw'r cyfryngau yn ddiuedd. Nid oes rhaid i bapurau newydd fod yn ddiuedd, ond yn gyffredinol mae angen i newyddiadurwyr teledu a radio fod yn ddiuedd. **Gallwch edrych ar OfCom** (<http://tinyurl.com/Ofcom-link-CYM>) am ragor o wybodaeth. Gall papurau newydd a chyfryngau gwahanol ddewis adrodd y newyddion mewn gwahanol ffyrdd. Gall papurau newydd gymryd agwedd unochrog trwy eu dewis o benawdau, lluniau a straeon. Mae papurau newydd yn aml yn cefnogi un blaid wleidyddol. Gall hyn newid. Mae'n bwysig deall pa duedd wleidyddol sydd gan wahanol ffynonellau cyfryngol. Weithiau mae'n dibynnu ar bwy sy'n berchen ar y cyfryngau hwnnw. Mae rhai yn annog neu'n ceisio dylanwadu ar eu darllenwyr i bleidleisio dros un blaid wleidyddol arall yn y cyfnod cyn etholiad.

Newyddion Ffug

Mae'r rhyngwyd a'r cyfryngau cymdeithasol yn caniatáu mynediad at wybodaeth sydd bron yn diderfyn ar gyfer y bobl sy'n golygu bod y cyhoedd yn fwy gwybodus nag erioed o'r blaen. Gan fod y rhyngwyd yn caniatáu i bron unrhyw un bostio bron unrhyw beth a ddewisant, nid yw pob darn o wybodaeth ar y rhyngwyd yn gywir. Gwirwch y dyddiad, ffynhonnell, awdur, manylion, cyllidwr, ffeithiau trwy ffynonellau eraill.

Ewch i'r Comisiwn Etholiadol – ffynhonnell wybodaeth ddiuedd y gallwch ymddiried ynddi ar gyfer popeth sy'n ymwneud ag etholiadau a democratiaeth. Gallwch hefyd ddefnyddio pethau fel gwirwyr ffeithiau i wirio a yw stori/ffaith yn ffug neu os fedrwch ymddiried ynddo (<https://tinyurl.com/electoral-commission>).

10 Ffordd i gael eich ddweud

Mae democratiaeth amdan cael eich dweud a cymryd rhan trwy gydol y flwyddyn.

Boed hynny trwy arfer eich rhyddid i lefaru, cymryd rhan yn eich cymuned leol yn gwirfoddoli, dechrau neu arwyddo deiseb, protestio, ymgyrchu, ymuno â senedd ieuencid, lobïo, cysylltu â'ch cynrychiolydd etholedig, neu dod o hyd i ffyrdd mawr a bach i gymryd rhan mewn gweithgareddau Dinesig a Cymdeithas Sifil.

Dyma ddeg ffordd i bob arwr wneud yn siŵr bod eu llais yn cael ei glywed a fel y gallant helpu i siapio a newid eu hardal leol, rhanbarth, cenedl, gwlad er gwell iddynt hwy eu hunain, eu teuluoedd, ffrindiau, cymdogion, cymunedau ac ar gyfer cenedlaethau y dyfodol.

1. Cael sgysiau

Siaradwch â theulu a ffrindiau a rhannwch y *Stori Ein Democratiaeth yn y DU* y dylai pob dinesydd ei gwybod. Eglurwch yr uchod i arwyr eraill.

Mae meddwl beirniadol, dadlau, cydweithio, herio, protestio, ymgyrchu, cyrraedd consensws (cytundeb) i gyd yn allweddol i ddemocratiaeth sy'n gweithio'n dda.

2. Gwirfoddolwch a chymerwch ran yn eich cymuned leol

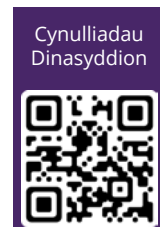
Mae democratiaeth yn dechrau y tu allan i'ch drws ffrynt ac yn eich cymuned leol trwy gydol y flwyddyn. Dewch i adnabod eich cymdogion. Darganfyddwch a chymerwch ran mewn grwpiau a chymdeithasau gwirfoddol sy'n cynrychioli anghenion eich cymuned leol a'r pethau sy'n bwysig i chi.

Os nad oes un yn bodoli eisoes, dechreuwch un!

Beth ydych chi am ei newid neu helpu i'w drwsio? Pa grŵp(iau) sydd eisoes yn bodoli sy'n dechrau gwneud y newid yr hoffech ei weld ac sut fedrwch ei gefnogi?

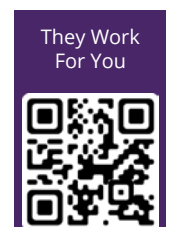
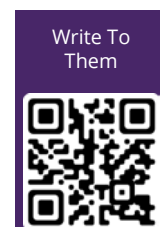
Gwirfoddolwch i helpu gyda gardd gymunedol leol, neu ysgol (fel helpu i wrando ar blant yn darllen neu ddod yn llywodraethwr ysgol neu helpu gyda'r Gymdeithas Rhieni ac Athrawon) neu ddarganfod mwy am eich bwrdd iechyd lleol, plwyf, cymuned a/neu Gyngor Tref.

Darganfyddwch am y **Cynulliadau Dinasyddion** (<https://citizensassembly.co.uk>), **Cyllidebu Cyfranogol** (<https://tinyurl.com/LGA-topic>) a mentrau lleol a fydd yn eich helpu i godi eich llais a chael eich clywed am yr hyn sy'n bwysig i chi, eich teulu a'ch ffrindiau.

3. Darganfyddwch pwy yw eich Cynghorwyr, Aelodau Senedd Datganoledig (os ydych yn byw yng Nghymru, yr Alban neu Ogledd Iwerddon) a'ch AS, a cysylltwch â nhw am yr hyn sy'n bwysig i chi yn lleol, yn genedlaethol ac yn rhwngwladol

Dewch o hyd iddyn nhw yn **Write To Them** (<https://www.writetothem.com>) a **They Work For You** (<https://www.theyworkforyou.com>). Cysylltwch â'ch cynrychiolwyr etholedig trwy lythyr, e-bost, ffôn, cyfryngau cymdeithasol ac yn bersonol. Dylent i gyd gynnal "cymorthfeydd" sy'n golygu diwrnod pan fyddant yn cynnal cyfarfodydd wyneb yn wyneb â'r bobl y maent yn eu cynrychioli. Mae rhai yn sesiynau galw heibio a rhai trwy apwyntiad.

4. Protestio, Ymgyrchu a Threfnu

Ymunwch ag eraill i godi eich llais ac, os ydych yn byw yng Nghymru, defnyddiwch **Ddeddf Cenedlaethau'r Dyfodol yng Nghymru** (<https://tinyurl.com/future-generations>) i ddwyn cyrff cyhoeddus a chynrychiolwyr etholedig i gyfrif. Eich hawl chi yw rhyddid i ymgynnull (cyduno ag eraill yn gyhoeddus). Gwybod eich hawliau. Mynnwch gopi o'r llyfr Pasbort Dinesydd Ifanc – canllaw i'r rhannau hynny o'r gyfraith sydd fwyaf perthnasol i fywyd bob dydd pobl ifanc yng Nghymru a Lloegr.

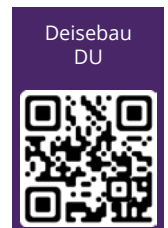

5. Cysylltwch â'r cyfryngau

O dudalennau yn eich papurau lleol a chenedlaethol, i gysylltu â newyddiadurwyr yn y wasg a chyfryngau wedi'u recordio (teledu) i'r cyfryngau cymdeithasol neu'n syml ysgrifennu blog. 'Hawl pobl i fynegi eu barn yn gyhoeddus heb ymyrraeth lywodraethol, yn ddarostyngedig i gyfreithiau yn erbyn enllib, ysgogi trais neu wrthryfela, ac ati' yw rhyddid i lefaru. Cofiwch bob amser y rheolau syml ein Rhyddid i Lefaru – ei bod yn dod â dyletswyddau a chyfrifoldebau i amddiffyn rhyddid a hawliau eraill yn ogystal â ni ein hunain ac i beidio ag ysgogi trais na chasineb.

6. Cychwyn deiseb

Cychwyn deiseb a chael ei thrafod gan gorff datganoledig megis **Senedd Cymru** (<https://petitions.senedd.wales>) neu **Senedd y DU** (<https://petition.parliament.uk>).

7. Cyfrannu at ymchwil pwyllgor

Mae'n rhaid iddyn nhw wrando arnoch chi! Gwylwch am ymgynghoriadau cyhoeddus hefyd a gwnewch yn siŵr eich bod yn dweud eich dweud am unrhyw beth sy'n bwysig i chi.

8. Ymuno â Chyngor Ysgol, Senedd Ieuentid neu sefyll am swydd gyhoeddus

Gallwch gynrychioli eraill yn yr ysgol gynradd ac/neu uwchradd ac/neu Senedd Ieuentid yn 11-18 oed, a phan fyddwch yn 18 oed neu hŷn, cewch ymgeisio am swydd gyhoeddus. Ie chi!!! Dod yn Gyngorydd neu hyd yn oed sefyll i gael eich ethol yn Aelod o senedd ddatganoledig neu senedd y DU.

9. Cofrestru i Bleidleisio

Cofrestrwch i bleidleisio yn <https://www.gov.uk/register-to-vote>.

Cofrestru i bleidleisio:
yn 14 os ydych yn byw yng Nghymru neu'r Alban
neu 16 os ydych yn byw yn Lloegr neu Ogledd Iwerddon

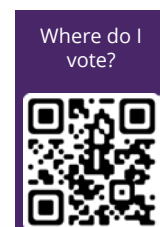
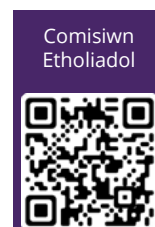
10. Pleidleiswch

Edrychwch ar Y Comisiwn Etholiadol i gael gwybodaeth gyhoeddus ddiduedd a dibynadwy am eich pleidlais a'r holl etholiadau. (<https://tinyurl.com/electoral-commission>)

Hefyd

Where do I vote? (<https://wheredoivote.co.uk>) a

Who can I vote for? (<https://whocanivotefor.co.uk>)

DEMOCRACY IS NOT SET IN STONE. IT'S SHAPED BY THE PEOPLE, FOR THE PEOPLE. THE LAW APPLIES EQUALLY TO ALL RULERS AND RULED ALIKE.

DEMOCRACY IS ABOUT HAVING YOUR SAY AND GETTING INVOLVED ALL YEAR ROUND...

HERE ARE 10 WAYS FOR EVERY HERO TO MAKE THEIR VOICE HEARD

1. Share the story of our democracy with other heroes.	2. Volunteer and get involved in your local community.	3. Get in touch with your councillors, Members of Parliament and MP.	4. Protest, Campaign and organise.	5. Contact the media.
6. Start a Petition, get it debated by your devolved Parliament or the UK Parliament.	7. Contribute towards a committee's research.	8. Join a School council/a Youth Parliament/ if you're over 18 stand for Public Office.	9. Register to vote.	10. VOTE!
Check the Electoral Commission for unbiased voting info!

ILLUSTRATIONS BY OLIVIA WINTER

PENNOD 3:

Y pedwar math o
GYNRYCHIOLWYR

ETHOLEDIG

gall ein harwr alw
arno ar gyfer

help

“Mae hawliau a rhyddid democrataidd heb y sgiliau a’r wybodaeth i’w defnyddio fel bod yn berchen ar gar a heb allu ei yrru.”

Titus Alexander — Practical Politics

Mae gan bob arwr fwy nag un cynrychiolydd etholedig

Rhan gyntaf eich ymchwil yw dod o hyd i'ch un chi.

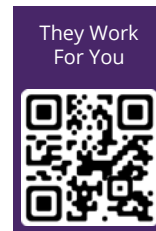
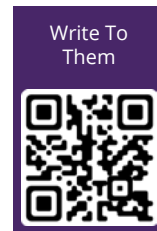
Cynrychiolir pawb yn y DU gan AS a sawl cynghorydd ac mae rhai hefyd yn ethol maer.

Os ydych yn byw yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon rydych yn ethol aelodau o'r senedd/ddeddfwrfa ddatganoledig honno hefyd.

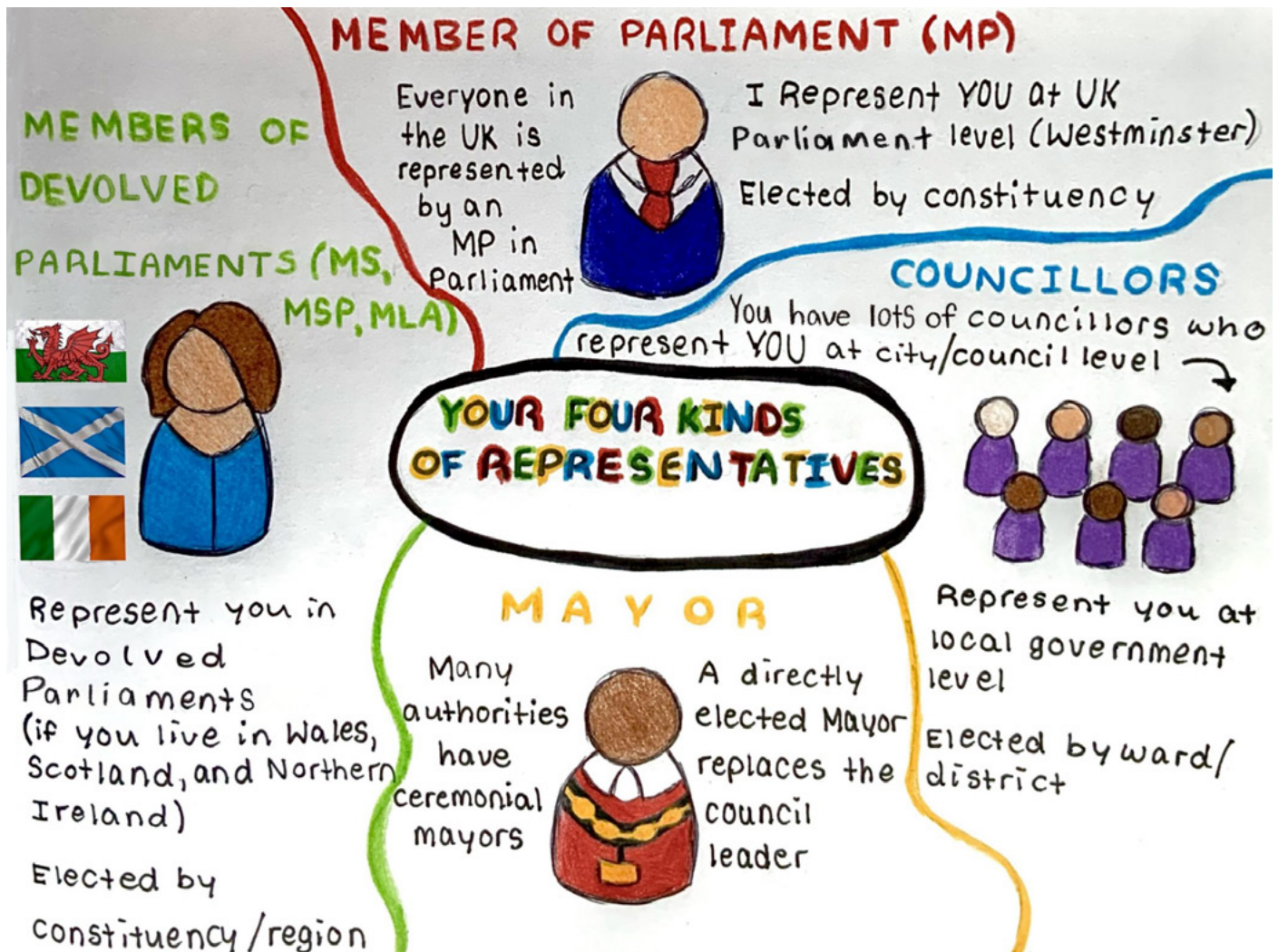
Cam un ar daith i fod yn arwr yw dod o hyd i'ch cynrychiolwyr etholedig yn

Write To Them (<https://www.writetothem.com>)

a **They Work For You** (<https://www.theyworkforyou.com>).

Gwyliwch rapiwr a'r cyd-grewr ifanc BlankFace yn esbonio'r gwahanol lefelau o lywodraeth yn ei ffordd unigryw ei hun (<https://tinyurl.com/TDB-Video4>)

Cynghorwyr

Etholir cynghorwyr gan Ward/Dosbarth i'ch cynrychioli ar lefel llywodraeth leol. Mae cynghorwyr yn cynrychioli ardaloedd etholiadol a elwir yn Adrannau, Wardiau, Rhanbarthau neu Adran Etholiadol Awdurdod Unedol (UTE). Rwy'n gwybod na allech chi wneud y pethau hyn i fyny. Dyma pam mae her yr arwr mor gymhleth! Mae'n golygu ardal o gwmpas lle rydych chi'n byw. Bydd gennych nifer o gynghorwyr sy'n eich cynrychioli ar lefel cyngor dinas, sir, dosbarth neu fwrdeistref a elwir yn aml yn eich Awdurdod Lleol. Efallai y bydd gennych hefyd gynghorwyr sy'n eich cynrychioli mewn cynghorau tref, cymuned a phlwyf hefyd.

Dewch o hyd iddyn nhw i gyd. Pwy yw eich un chi?

Meiri

Mae'r rhan fwyaf o awdurdodau lleol yn dewis y model 'arweinydd a chabinet' lle mae arweinydd y cyngor yn cael ei ddewis o blith y cynghorwyr. Mewn rhai ardaloedd mae model 'maer a chabinet' wedi'i fabwysiadu, lle mae maer a etholir yn uniongyrchol i gymryd lle rôl arweinydd cyngor. Mae gan lawer o awdurdodau sydd â meiri etholedig neu hebddynt, faer seremonïol - nad oes ganddo unrhyw bŵer gweithredol ac mae dwy rôl maer etholedig/arweinydd cyngor enwebedig a maer seremonïol yn bodoli ar yr un pryd.

Oes gennych chi faer sy'n eich cynrychioli chi?

Aelodau Seneddol (ASau)

Mae ASau yn eich cynrychioli ar lefel Senedd y DU yn San Steffan yn Llundain. Cynrychiolir pawb yn y DU gan AS yn senedd y DU. Mae yna 650 o ASau yn cynrychioli 650 o etholaethau. Mae ASau ac Aelodau Seneddau Datganoledig yn cynrychioli pobl sy'n byw mewn ardal ddaearyddol swyddogol a elwir yn Etholaeth sy'n ardal leol fwy na ward/dosbarth.

Pwy yw eich AS?

Aelodau seneddau datganoledig (AS, ASA, ACD)

Etholwyd i gynrychioli pobl Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon yn Seneddau/Deddfwrfeydd Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae Aelodau Senedd (AS) ac Aelodau Senedd yr Alban (ASA) yn cael eu hethol fesul etholaeth a rhanbarth. Mae Aelodau'r Cynulliad Deddfwriaethol (ACD) yng Ngogledd Iwerddon yn cael eu hethol fesul etholaeth yn unig.

Dewch o hyd i'ch AS, ASA neu ACD. Faint sydd gennych chi?

Ffaith allweddol

Mae gennych chi fwy nag un cynrychiolydd. Cynrychiolir pawb yn y DU gan AS a sawl cynghorydd ac mae rhai hefyd yn ethol maer. Os ydych yn byw yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon rydych yn ethol aelodau o'r senedd/deddfwrfa ddatganoledig honno hefyd. **Dewch o hyd i'ch holl gynrychiolwyr etholedig** yn <https://www.writetothem.com>

Write to
Them

Gogledd Iwerddon

mae ganddo 90 o Aelodau'r Cynulliad Deddfwriaethol (ACD)

Yng Ngogledd Iwerddon mae gan ein harwr 5 ACD etholaethol.

Yr Alban

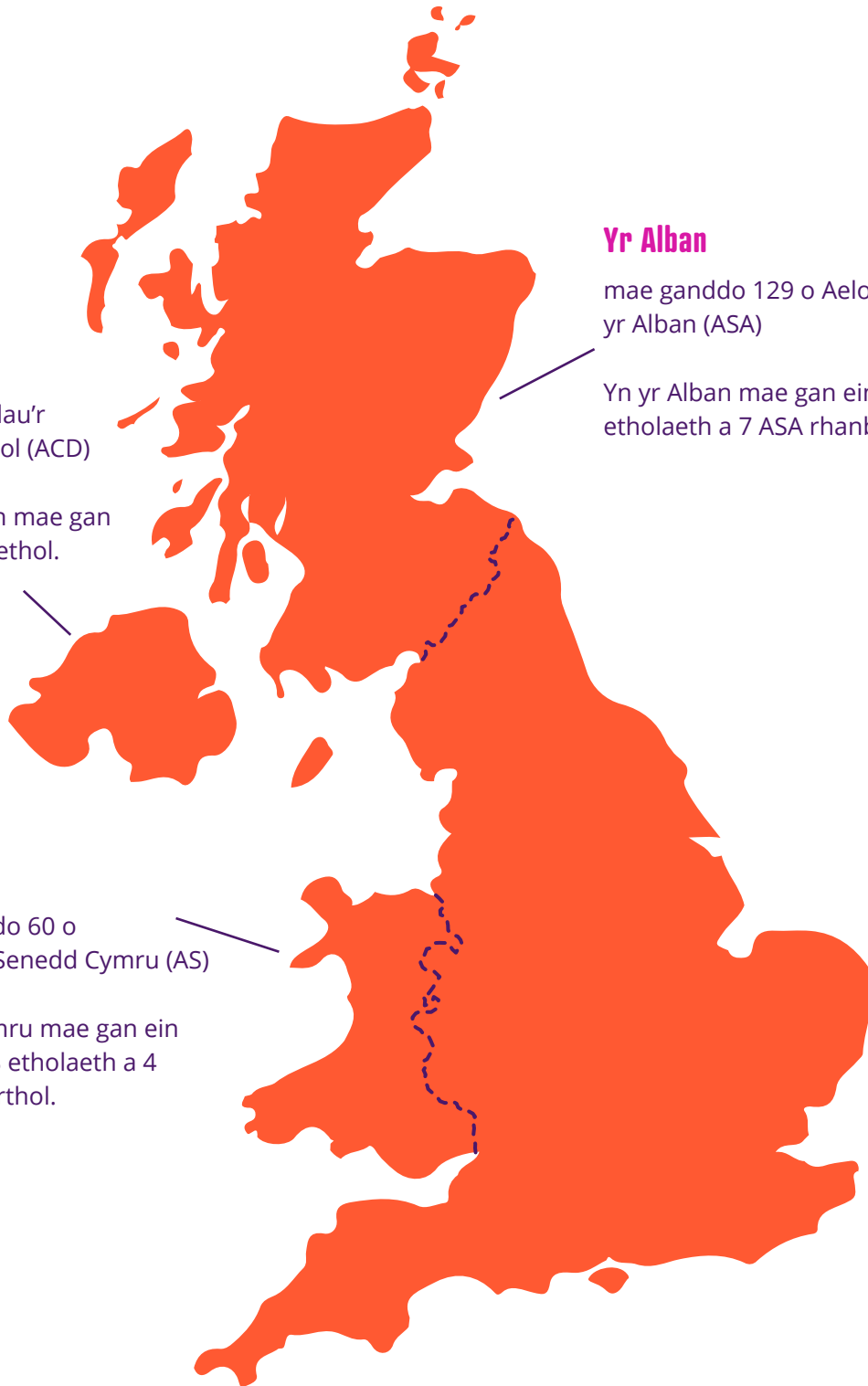
mae ganddo 129 o Aelodau'r Senedd yr Alban (ASA)

Yn yr Alban mae gan ein harwr 1 ASA etholaeth a 7 ASA rhanbarthol.

Cymru

mae ganddo 60 o Aelodau'r Senedd Cymru (AS)

Yng Nghymru mae gan ein harwr 1 AS etholaeth a 4 AS rhanbarthol.

Unwaith y byddwch yn gwybod pwy yw eich holl gynrychiolwyr etholedig rhaid i chi fynd i chwilio am yr oracl - **ewch i'r Comisiwn Etholiadol** (<https://tinyurl.com/electoral-commission>) i gael gwybodaeth gyhoeddus ddi-dduedd a dibynadwy am eich pleidlais a'ch etholiadau.

Mae ein harwr bellach yn llai unig yn y byd.

Mae gan ein harwr lawer o gynrychiolwyr sy'n cael eu talu'n dda i wrando ac ystyried yr hyn sydd bwysicaf iddynt ac i sicrhau bod pob llais yn cael ei glywed yn gyfartal.

Mae gan ein harwr ffynhonnell wybodaeth ddibynadwy a chywir.

Nesaf mae'n rhaid i'n harwr deithio trwy'r **'tair teyrnas' a'i deall** - y **tri math gwahanol o lywodraeth** sydd gennym yn y DU.

Comisiwn
Etholiadol

PENNOD 4:

Y DAIR TEYRNAS

Y TAIR GWAHANOL

fath o **LYWODRAETH**

sydd ganddon

ni yn y **DU**

(MAE HYNYN GYWIR mae ganddyn
ni fwy nag un!)

“Un cryfder sydd gan ddemocratiaeth yw ei bod yn gweiddi **‘cofia dy fod yn farwol’** yn wyneb gwleidyddion yn feunyddiol.”

Willie Sullivan — Yr Alban Goll

Nesaf mae'n rhaid i'n harwr deithio trwy'r 'dair teyrnas' a deall y tri math o lywodraeth yn y DU

Teyrnas 1

Llywodraeth leol

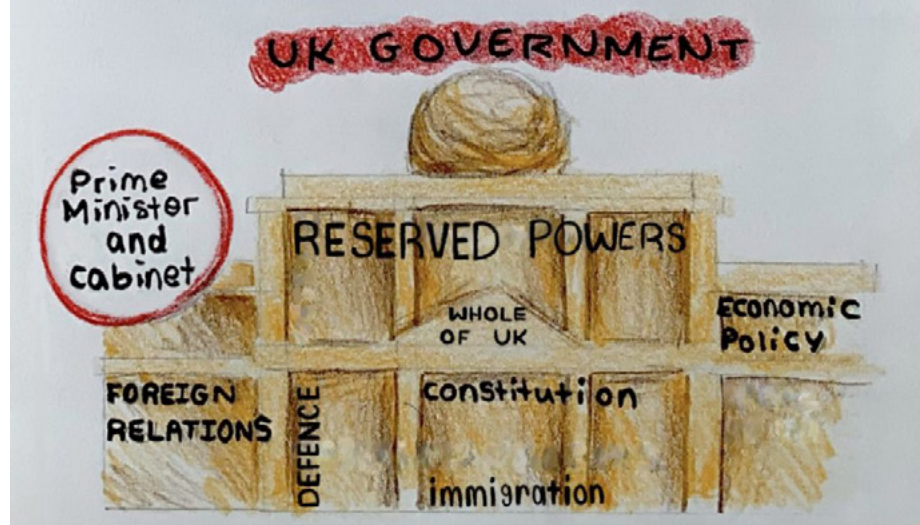
Teyrnas 2

Llywodraeth ddatganoledig

Teyrnas 3

Llywodraeth y DU

Gwrandewch ar bennod 3 o bodlediad Y Bocs Democratiaeth (<https://tinyurl.com/TDB-Podcast3>)

Gwrandewch ar y podlediad

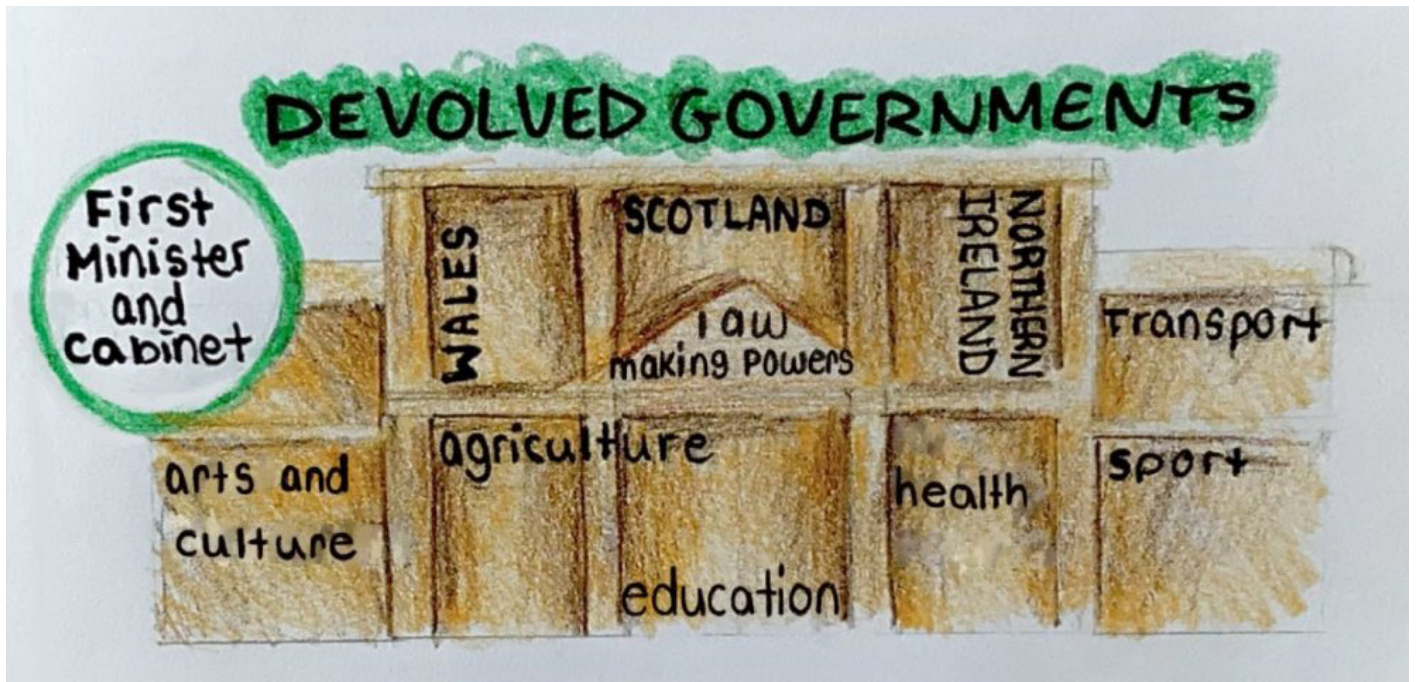
Esboniad o'r tri math o lywodraeth

TEYRNAS 1 | Llywodraeth leol

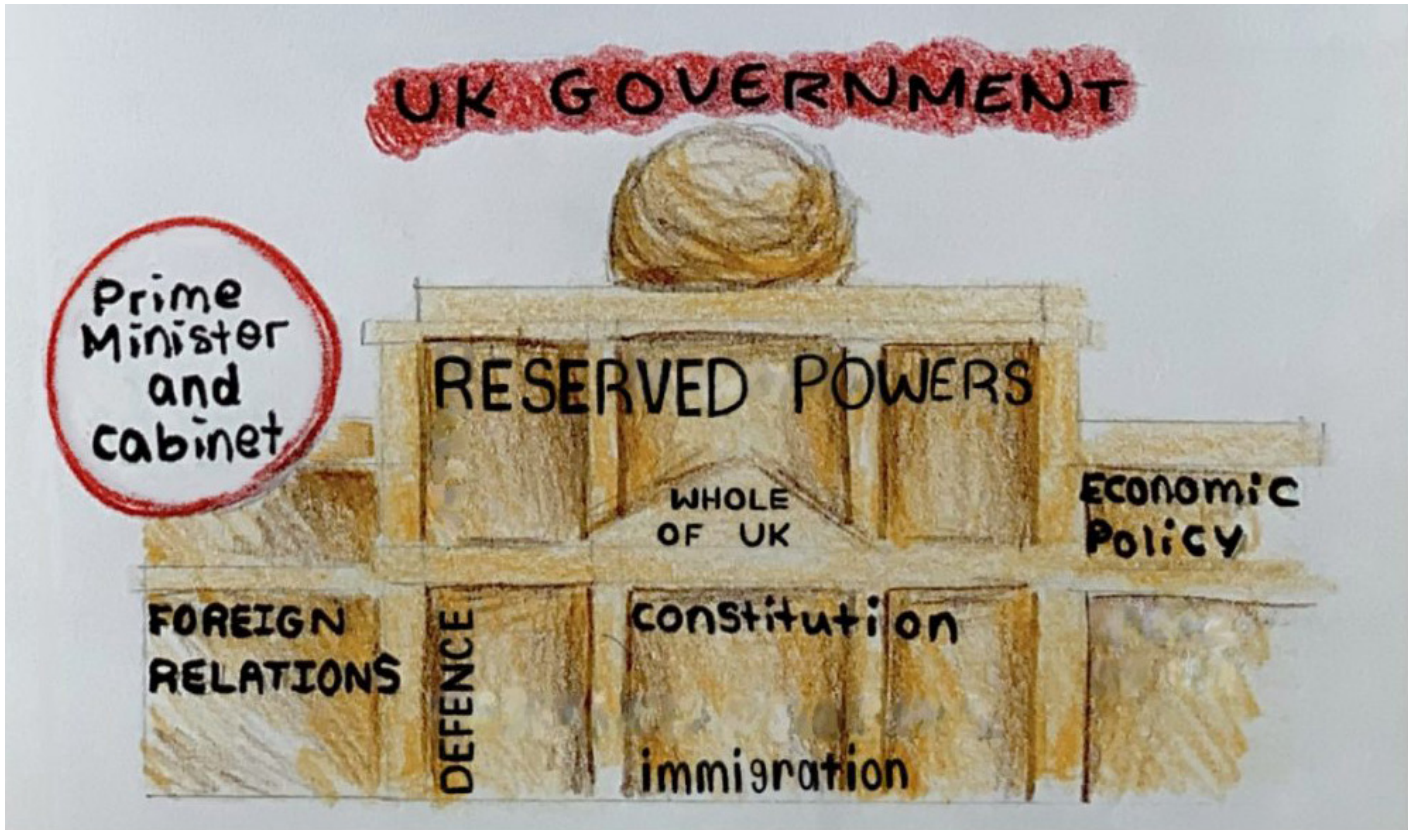

Eich cyngor/awdurdod lleol sy'n delio â'r holl bethau lleol fel eich biniau, strydoedd, adeiladau cyhoeddus lleol a manau agored fel eich parciau lleol, ysgolion, gwasanaethau ieuencid a gofal cymdeithasol. Bydd gan rai pobl yn y DU hefyd Gyngor Cymuned, Tref neu Blwyf.

Mae'r rhan fwyaf o awdurdodau/cynghorau lleol yn dewis y model 'arweinydd a chabinet' lle mae arweinydd y cyngor yn cael ei ddewis o blith y cynghorwyr, ond mewn rhai ardaloedd mae model 'maer a chabinet' wedi'i fabwysiadu, lle mae maer a etholir yn uniongyrchol wedi'i sefydlu i gymryd lle'r rôl o arweinydd y cyngor. Yr arweinydd neu'r Maer sy'n dewis y Cabinet.

TEYRNAS 2 | Llywodraethau a Seneddau Datganoledig (Cymru, yr Alban, Gogledd Iwerddon)

Mae llywodraethau datganoledig yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon yn gyfrifol am lawer o bethau sy'n effeithio'n uniongyrchol ar y bobl sy'n byw yn y rhan honno o'r DU megis iechyd, addysg a mwy. Gelwir rhain yn bwerau datganoledig ac mae gan seneddau datganoledig bwerau deddfu ar gyfer y rhain. Mae arweinydd y blaid wleidyddol sydd gyda'r mwyafrif o seddi mewn senedd ddatganoledig yn dod yn Brif Weinidog ac yn ffurfio llywodraeth ac yn dewis y cabinet.

TEYRNAS 3 | Llywodraeth a Senedd y DU

Mae arweinydd y blaid wleidyddol sydd â'r mwyafrif o ASau yn senedd y DU yn dod yn Brif Weinidog ac yn ffurfio llywodraeth ac yn dewis y cabinet. Mae Llywodraeth a Senedd y DU yn gofalu am rai pethau ar gyfer y DU gyfan (fel amddiffyn a mewnfudo) sef 'Pwerau Neilltuoel' a rhai pethau i bobl yn Lloegr yn unig (fel iechyd, addysg, trafnidiaeth, diwylliant) sef ' Pwerau Datganoledig' yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae'n bwysig *iawn* deall hyn am ddatganoli.

Dim ond i bobl yn Lloegr ac nid yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon y mae Llywodraeth a Senedd y DU yn gofalu am bethau sydd wedi'u datganoli fel iechyd ac addysg.

Felly pan glywch y Prif Weinidog ar y newyddion yn sôn am iechyd ac addysg dim ond yn Lloegr y maent yn siarad.

Mae Llywodraeth a Senedd y DU hefyd yn gofalu am gysylltiadau tramor, amddiffyn, y cyfansoddiad, mewnfudo a llawer o agweddau ar bolisi economaidd ar gyfer y DU gyfan.

Gelwir y rhain yn bwerau **NEILLTUEDIG**.

(A elwir weithiau yn bwerau **EITHRIADOL** yng Ngogledd Iwerddon).

Mae hyn yn golygu mai dim ond Llywodraeth a Senedd y DU all wneud penderfyniadau ar y materion hyn.

Mae pa blaid bynnag sy'n ennill etholiad wedyn mewn Llywodraeth ac yn cael ffurfio Cabinet.

Pa bynnag blaid (neu bleidiau) a ddaw yn **ail** yn dod yn **wrthblaid**.

Os nad oes enillydd clir efallai y bydd **Llywodraeth Glymblaid**.

Ffaith allweddol

Mae **pwerau datganoledig** yn cynnwys iechyd, addysg, diwylliant, chwaraeon, amaethyddiaeth, trafndiaeth a llywodraeth leol. Mae seneddau datganoledig a llywodraethau datganoledig yn gyfrifol am bob maes sydd wedi'i ddatganoli ac sydd â phwerau deddfu ar gyfer y meysydd hyn fel iechyd ac addysg.

Mae **Llywodraeth y DU** yn gofalu am yr holl bethau i bobl yn **Lloegr** yn unig sydd wedi'u **datganoli** yng **Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon**. Gofalwch hefyd am gysylltiadau tramor, amddiffyn, y cyfansoddiad, mewnfudo a sawl agwedd ar bolisi economaidd y DU gyfan.

Pwerau **neilltuedig** yw'r rhain. Mae hyn yn golygu mai **dim ond Llywodraeth a Senedd y DU** all wneud penderfyniadau ar y materion hyn.

PENNOD 5:

Mae ein harwr yn deall
fod **SENEDD** a

LLYWODRAETH
yn ddau beth

GWAHANOL

IAWN

Mae'r Senedd a'r Llywodraeth yn ddau beth gwahanol iawn.

Yn syml, mae'r Senedd yn dal y Llywodraeth yn gyfrifol ac yn gwneud y deddfau.

Gwrandewch ar bennod 4 o bodlediad Y Bocs Democratiaeth (<https://tinyurl.com/TDB-Podcast4>)

Gwrandewch
ar y podlediad

“..mae gwadu cyfleoedd i bobl ddysgu sut mae’r system yn gweithio a sut i arfer pŵer fel dinasyddion, yw gwadu democratiaeth.”

Titus Alexander — Practical Politics

Yn syml mae'r **SENEDD** yn golygu **TRAFODAETH**. Senedd yw'r grŵp o bobl sy'n cael eu hethol i wneud a newid cyfreithiau gwlad a gwirio popeth mae'r Llywodraeth yn ei wneud. Corff deddfwriaethol (deddfu) gwlad yw **Senedd** ac fe'i gelwir weithiau'n **DDEDDFWRIAETH**.

Mae'r ddau air yn golygu sefydliad sydd â'r pŵer i wneud neu newid deddfau.

Sy'n wahanol iawn i...

LLYWODRAETH Y grŵp o bobl sy'n swyddogol gyfrifol am lywodraethu (rhedeg) y wlad neu ran wleidyddol o'r wlad.

Mae gan Llywodraeth 1 swydd - rhedeg yr wlad

Mae gan **Senedd** 2 swydd:

1. **DEDDFWRIAETH** – Cynnig cyfreithiau newydd a diwygio (newid/gwella) cyfreithiau presennol.
2. **ARCHWILIO** – Herio ac archwilio neu archwilio popeth yn fanwl ac yn drylwyr mae'r Llywodraeth/Cabinet yn ei wneud.

Senedd y DU

Mae Senedd y DU yn gwneud cyfreithiau ar gyfer Lloegr a'r DU. Mae Senedd y DU yn craffu ar Lywodraeth y DU.

Mae Senedd y DU (San Steffan yn Llundain) yn cynnwys 3 pheth:

1. Y Brenin/Frenhines

Y Brenin/Frenhines sydd â'r sêl bendith derfynol ond mae'n seremonïol iawn ac ni wnaeth y Frenhines Elizabeth II herio'r ddeddf. Roedd gan y Brenin/Frenhines yr HOLL bŵer hyd 1642 pan ffrwydrodd Siarl I i mewn a cheisio arestio rhai Aelodau Seneddol a arweiniodd at ddiddymu'r frenhiniaeth am 11 mlynedd!

2. Tŷ'r Cyffredin

Dyma'r siambr gyntaf lle mae ASau yn dadlau ac yn pleidleisio. Gall dinasyddion Prydeinig cyffredin, dinasyddion Gweriniaeth Iwerddon neu ddinasyddion cymwys o'r Gymanwlad sefyll i fod yn AS oni bai eu bod yn cael ei wahardd oherwydd eu swydd (fel yr heddlu/byddin/barnwr/gwas sifil/y Brenin/Frenhines).

Gallwch chi ddarganfod pwy na all fod yn AS yma (<https://tinyurl.com/Be-an-MP>).

Be an MP

3. Tŷ'r Arglwyddi

Dyma'r ail siambr a'r siambr heb etholiadau.

Gallwch ddarganfod sut i ddod yn aelod o Dŷ'r Arglwyddi yma

(<https://tinyurl.com/Be-a-Lord>).

Be a Lord

Yn gyffredinol, mae'n rhaid i benderfyniadau a wneir mewn un Tŷ gael eu cymeradwyo yn y Tŷ arall.

Os bydd Tŷ'r Cyffredin yn cynnig deddf newydd mae angen i Dŷ'r Arglwyddi ei chymeradwyo cyn iddi gael ei chymeradwyo a'i chymeradwyo gan y Brenin/Frenhines.

Mae'n system siambr ddwy ffordd.

Gwiriadau a balansau.

Sy'n sicrhau bod popeth yn deg, yn gywir ac yn briodol.

Llywodraethau Datganoliedig

Mae Seneddau Datganoliedig Cymru/yr Alban/Gogledd Iwerddon yn gwneud ac yn diwygio eu cyfreithiau eu hunain ar gyfer eu gwledydd datganoliedig eu hunain. Mae'r Seneddau datganoliedig yn craffu ar y Llywodraethau datganoliedig. Er enghraifft, mae Senedd Cymru yn deddfu ar gyfer Cymru ac yn herio ac yn archwilio Llywodraeth Cymru.

Nid oes gan seneddau Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon ail siambr.

Mae gan bob senedd ddatganoliedig bwerau deddfu a gallant greu deddfau am feysydd datganoliedig heb gyfeirio at San Steffan.

Mae'n bwysig iawn felly bod pobl yn y gwledydd datganoliedig yn pleidleisio yn etholiad cyffredinol seneddol y DU ac etholiadau Cymru/Albanaidd/Gogledd Iwerddon.

TAMAI CYFLYM O HANES: Hyd at 1999, Senedd y DU oedd ffynhonnell yr holl ddeddfwriaeth ar draws y DU gyfan (roeddent yn gwneud yr holl gyfreithiau ar gyfer pob man). Ers datganoli, mae Senedd yr Alban, Senedd Cymru a Chynulliad Gogledd Iwerddon wedi ymgymryd â'r dasg o basio deddfau ar gyfer eu priod wledydd ac wedi datblygu cyrff cyfreithiol newydd nodedig mewn meysydd o gyfrifoldeb datganoliedig.

DEDDF LLES GENEDLAETHAU Y DYFODOL (CYMRU) 2015:

Un o'r cyfreithiau y mae Senedd Cymru wedi'i gwneud yw Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) sy'n rhoi'r uchelgais, y caniatâd a'r rhwymedigaeth gyfreithiol i bobl yng Nghymru wella ein llesiant cymdeithasol, diwylliannol, amgylcheddol ac economaidd. Mae **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol** (<https://tinyurl.com/future-generations>) yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru feddwl am effaith hirdymor eu penderfyniadau, gweithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd ac atal problemau parhaus megis tlodi, anghydraddoldebau iechyd a newid yn yr hinsawdd. Mae'r Ddeddf yn unigryw i Gymru, gan ddenu diddordeb o wledydd ar draws y byd gan ei bod yn cynnig cyfle enfawr i wneud newid cadarnhaol, hirdymor i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Ffaith allweddol

Mae gan bob senedd ddatganoliedig bwerau deddfu a gallant greu deddfau am feysydd datganoliedig heb gyfeirio at San Steffan.

Mae'n bwysig iawn felly bod pobl yn y gwledydd datganoliedig yn pleidleisio yn Etholiad Cyffredinol Senedd y DU ac yn etholiadau Cymru/yr Alban/Gwladwriaeth Iwerddon.

PENNOD 6:

RHEOLAU'R

gêm rhan 1

OEDRAN

PLEIDLEISIO

"Pan ymunais â'r Bocs Democratiaeth am y tro gyntaf doeddwn i ddim yn gwybod dim byd. Mewn gwirionedd doeddwn i ddim hyd yn oed yn gwybod bod Prydain yn wlad ddemocrataidd."

Cyd-grëwr ifanc Y Bocs Democratiaeth, 17 oed

Cwestiwn:

Ydy'r Oedran Pleidleisio yn 16 neu'n 18 oed?

Ateb:

**Mae'n dibynnu ble rydych chi'n byw a pha etholiad rydych
chi'n pleidleisio**

Pa mor hen sy'n rhaid i chi fod i chwarae?
Cymerwch y Cwis Oesoedd Pleidleisio gyda'r Cyd-grewyr Ifanc Lucy a Lloyd
(<https://tinyurl.com/TDB-Video5>)

Gwylwch
y fideo

IS THE VOTING AGE
16 or 18...?

VOTING

AGE depends on where you live and what election!

GENERAL ELECTIONS
(UK Parliament) = 18

LOCAL ELECTIONS
• (in England and Northern Ireland) = 18
• (Scotland and Wales) = 16

DEVOLVED PARLIAMENT ELECTIONS
• (Northern Ireland) = 18
• (Wales/Scotland) = 16

REGISTER TO VOTE!

• (Wales/Scotland) = 14
• (England/Northern Ireland) = 16

You can be **ANY AGE** to get involved in democracy by:

- Have freedom of speech! conversations!
- volunteering!
- petition!
- committee's Research!
- campaign!
- Protest!
- school council!
- Contact local representative!
- Lobbying!
- civic and civil society!
- Youth Parliament!
- contact the media!

REGISTER TO VOTE ONLINE

Etholiadau Cyffredinol y DU

I bleidleisio mewn Etholiadau Cyffredinol (Senedd y DU h.y. pleidleisio dros ASau) ble bynnag yr ydych yn byw mae'n rhaid i chi fod yn **18 oed**

Etholiadau Lleol

Gallwch bleidleisio mewn etholiadau cyngor lleol yn Lloegr a Gogledd Iwerddon (cyngor) yn **18 oed** ac i bleidleisio mewn etholiadau cyngorau lleol yng Nghymru a'r Alban yn **16 oed**

Etholiadau Senedd Datganoledig

Etholiadau senedd ddatganoledig Cymru a'r Alban yn **16 oed**
Etholiad senedd ddatganoledig Gogledd Iwerddon yn **18 oed**

Mae pobl ifanc 16 oed bellach yn gallu pleidleisio mewn etholiadau senedd ddatganoledig ac Etholiadau Lleol yng Nghymru a Lloegr.

Cofrestru i Bleidleisio

yn 14 oed os ydych yn byw yng Nghymru neu'r Alban
neu 16 oed os ydych yn byw yn Lloegr neu Ogledd Iwerddon

Gall rheolau pleidleisio newid. Rydym ni, y bobl, a grwpiau fel y Siartwyr a'r Swffragetaid, wedi mynnu bod y rheolau'n newid i gynnwys pob dyn a menyw yn gyfartal. Mae pobl wedi marw er mwyn i bob dyn a menyw gael pleidlais. Dim ond ym 1928 cafodd pob menyw y bleidlais. Dim ond un person un bleidlais yr ydym wedi ei chael ers 1948 a phleidleisiau i bawb 18 oed a throsodd ers 1969. Cyflwynwyd pleidleisiau yn 16 oed yng Nghymru yn 2021.

Gallwch chi gymryd rhan mewn democratiaeth ar unrhyw oedran:

- ymarfer eich rhyddid i lefaru
- gwirfoddoli
- dechrau neu lofnodi deiseb
- protestio
- ymgyrchu
- lobïo
- cysylltu â'ch cynrychiolydd etholedig
- ymuno â senedd ieuenctid
- cymryd rhan yn eich cymuned leol
- a dod o hyd i ffyrdd mawr a bach i gymryd rhan mewn Cymdeithas Ddinesig a Sifil

Ffaith allweddol

Er mwyn cymryd rhan mewn democratiaeth fedrwrch arfer eich rhyddid i lefaru, cymryd rhan mewn gweithgareddau yn eich cymuned leol, dechrau neu lofnodi deiseb, protestio, ymgyrchu, lobïo, cysylltu â'ch cynrychiolydd etholedig neu ddod o hyd i ffyrdd mawr a bach o gymryd rhan mewn cymdeithas ddinesig a sifil = unrhyw oed!

MAE EICH PLEIDLAIS

O BWYS.

EICH

HAWL

YDY O

Cofrestrwch i bleidleisio yn
<https://www.gov.uk/register-to-vote>

Edrychwch ar Y Comisiwn Etholiadol i gael
gwybodaeth gyhoeddus ddiudedd a dibynadwy
am eich pleidlais ac yr holl etholiadau
(<https://tinyurl.com/EC-About-My-Vote>)

PENNOD 7:

RHEOLAU'R

gêm rhan 2

SYSTEMAU

PLEIDLEISIO

Systemau pleidleisio, neu systemau etholiadol, yw'r dull a ddefnyddir i ethol cynrychiolwyr. System bleidleisio sy'n pennu'r rheolau ar sut rydym yn ethol pleidiau ac ymgeiswyr.

Mae Tŷ'r Cyffredin, Senedd yr Alban, Senedd Cymru, Cynulliad Gogledd Iwerddon ac awdurdodau lleol y DU i gyd yn defnyddio systemau pleidleisio gwahanol.

Gwrandewch ar bennod 5 o bodlediad Y Bocs Democratiaeth (<https://tinyurl.com/TDB-Podcast5>)

Gwrandewch
ar y podlediad

Y Cyntaf Heibio'r Post (CHP)

yn fath o system etholiadol lle mae'r ymgeisydd gyda'r nifer fwyaf o bleidleisiau mewn etholaeth neu ardal/ardal yn ennill.

Pwy sy'n defnyddio'r Cyntaf Heibio'r Post (CHP)?

Mae Tŷ'r Cyffredin a chynghorau lleol yng Nghymru a Lloegr yn defnyddio'r system yma.

Cynrychiolaeth Gyfrannol (CG)

yn fath o system etholiadol lle mae dosbarthiad y seddi yn cyfateb yn agos i gyfran cyfanswm y pleidleisiau ar gyfer pob plaid er enghraifft, pe bai plaid yn ennill 40% o gyfanswm y pleidleisiau, byddai system gwbl gyfrannol yn caniatáu iddynt ennill 40% o y seddau yn y Senedd neu'r Cyngor hwnnw.

Pwy sy'n defnyddio Cynrychiolaeth Gyfrannol (CG)?

Defnyddir cymysgedd o'r Cyntaf heibio'r Post a Chynrychiolaeth Gyfrannol i ethol Aelodau Senedd Cymru, Senedd yr Alban a Gogledd Iwerddon.

Mae Gogledd Iwerddon yn defnyddio'r dull Pleidlais Sengl Drosglwyddadwy (PSD) i ethol aelodau.

Mae Cymru a'r Alban yn defnyddio'r System Aelodau Ychwanegol

Mae manteision ac anfanteision i bob math o system etholiadol. Mae llawer o wahanol fathau o Gynrychiolaeth Gyfrannol. Gallwch ddarganfod mwy amdanynt yma (<https://tinyurl.com/Voting-systems>)

Systemau
pleidleisio

WE HAVE DIFFERENT WAYS OF COUNTING VOTES

FIRST PAST THE POST (FPTP)

USED IN UK GENERAL AND LOCAL ELECTIONS

The candidate with the most votes in a constituency or area/district wins.

PROPORTIONAL REPRESENTATION (PR)

The distribution of seats corresponds closely with the amount of votes cast for each party.

USED IN DEVOLVED NATION ELECTIONS

IN SIMPLER TERMS:
If a party gained 40% of the total votes, they'd gain 40% of the seats in that parliament/council.

Ffaith allweddol

Systemau pleidleisio, neu systemau etholiadol, yw'r dull a ddefnyddir i ethol cynrychiolwyr. System bleidleisio sy'n pennu'r rheolau ar sut rydym yn ethol pleidiau ac ymgeiswyr. Mae mwy nag un math yn cael ei ddefnyddio yn y DU ac mae llawer o ddadlau am fanteision ac anffanteision pob un. **Gallwch ddarganfod mwy am y gwahanol fathau o systemau pleidleisio yma** (<https://tinyurl.com/Voting-systems>)

Systemau pleidleisio

Nodyn gan Omidaze ac arwyr democratiaeth y gorffennol, presennol ac eto i ddod:-

Diolch am ddarllen y stori hon. Plis rhannwch y stori hon ymhell ac agos nes bod pawb rydych chi'n eu hadnabod wedi ei chlywed ac yna gallwn ni ysgrifennu'r bennod nesaf gyda'n **gilydd**.

